

DOCENTENBLAD FOCUS OP DE MAATSCHAPPIJ

AFLEVERING 25-28

Doelgroep: vmbo klas 3 - 4

Centraal staan eigen ervaringen en de verschillende benaderingswijzen. De benaderingswijzen worden vertaald met de volgende vragen:

- Sociaal-cultureel: Wat vindt de samenleving? En wat vind jij?
- Sociaal-economisch: Wie heeft daar (geen) belang bij?
- Politiek-juridisch: Wat vindt de overheid?
- Veranderings-vergelijkend: Hoe ging dat vroeger? en Hoe is dit in andere landen?

Aflevering 25

De Nederlandse cultuur

Waar komt de Nederlandse cultuur vandaan? Wat is identiteit? Welke elementen hebben met je identiteit te maken? Hoe komt het dat de een zich meer Europeaan voelt en de ander meer Achterhoeker? Door socialisatie en internalisatie voelen de meeste mensen zich verbonden met de dominante cultuur maar ook met de cultuur van kleine groepen waartoe ze behoren. Door groepsidentificatie kan er een sterk wij gevoel ontstaan.

Dit onderwerp komt voort uit het domein: cultuur en socialisatie. Het onderwerp sluit aan bij het materiaal van Prodemos in het kader van 200 jaar koninkrijk.

Aflevering 26

Wie heeft de macht in Nederland?

Een programma over macht in een groep. Dit kan macht in Nederland zijn, maar ook macht in Europa. Macht is een kernbegrip waar je in de omgang met anderen al snel mee te maken krijgt. Macht kun je omschrijven als het vermogen om het gedrag of het denken van anderen sterk te beïnvloeden. Wat is de macht van de groep en welke machtmiddelen kunnen we onderscheiden?

Dit onderwerp komt voort uit het domein macht en zeggenschap.

Aflevering 27

Veiligheid en rechtsstaat

De rechtsstaat moet zorgen voor de veiligheid van burgers en voor rechtshandhaving. Daarom heeft de overheid meer macht en mag als enige geweld gebruiken. We noemen dat het geweldsmonopolie.

Welke aanpak is er voor jeugdcriminaliteit?

Hoe krijg je probleemjongeren weer op het rechte pad? Mag je als burger voor eigen rechter gaan spelen? Social media kunnen criminaliteit bevorderen (zoals in Haren). Zo kunnen inbrekers gemakkelijk op Facebook en Twitter zien waar iets te halen valt. Maar sociale media kunnen ook helpen om criminaliteit te voorkomen of op te lossen.

Aflevering 28

Gezondheid

Wie aantoonbaar gezond leeft zou hiervoor moeten worden beloond. Te veel eten, te weinig bewegen, roken; dat zou je ook financieel moeten voelen.

In onze verzorgingsstaat helpt de overheid als dat nodig is. Van kinderbijslag tot uitgaven voor sport zoals subsidies voor zwembaden. Maar hoever moet de overheid hier in gaan? Remgeld heet het in België en het zal er hier ook van komen. De patiënt zal in de toekomst extra moeten betalen voor 'onnodige' zorg die hij gebruikt. Als levensstijl medeoorzaak is van zijn ziekte zal hij extra moeten betalen. De solidariteit die we nu kennen is niet meer grenzeloos.

Dit onderwerp sluit aan bij het domein Sociale verschillen.

ANTWOORDEN

Aflevering 25

Kijkvragen

- 1a. etnische subcultuur
 - b. nationale identiteit of cultuur
 - c. multiculturele samenleving
 - d. socialisatie
2. Eten van boerenkool/stamppot met worst in de winter, vieren Koningsdag, binnen- en buitenzwembaden, gelijke rechten, vrijheid van meningsuiting, Sinterklaas, koeien in de wei.
- 3a. Je humeur hangt af van het weer, het niet kennen van je burens, niet luid muziek afspelen, kleine porties bestellen (drie plakken boterhamworst).
- b. Eigen antwoord. Bijvoorbeeld: gordijnen open laten, direct zeggen wat je vindt, fietscultuur.
4. Geen gezamenlijke geschiedenis, meerdere geloofsrichtingen, verschillende waarden en normen, verschillende gewoontes
- 5a. Eigen antwoord. Provincie, muziekstijl
- b. Eigen antwoord. Het is een prettig gevoel om ergens bij te horen, niet alleen te zijn/staan. Je ontwikkelt je eigen identiteit, je weet wie je bent en waar je voor staat.
- c. Veel mensen onderscheiden zich door hun kleding, maar in de praktijk blijkt dat veel andere mensen dezelfde kleding aan hebben (dezelfde subcultuur).
- 6a. Waakzaam voor orthodoxe moslims die hun waarden en normen willen opleggen.
- b. Trots op de verschillende culturen die er in die Nederland zijn. Dat levert veel moois op.
- c. Eigen antwoord.

Verdiepingsvragen

7. Eigen antwoord.
- 8a. Eigen antwoord.
- b. Doordat de nieuwe cultuur verschillend en onbekend is, houdt men juist vast aan gewoonten en tradities die men kent. Soms is men ook nog extra trots op de oorspronkelijke cultuur.
- c. Vieren van religieuze dagen (Suikerfeest, Ramadan), type eten, niet met schoenen een huis binnen, dragen van bepaalde kleding.

ANTWOORDEN

Aflevering 26

Kijkvragen

1a. Het vermogen om het gedrag of het denken van anderen sterk te beïnvloeden.

b. Gezag (informele macht = invloed).

c. Gezag = formele macht, officieel vastgelegd in regels en wetten, bv directie, docenten, burgemeester. Invloed = informele macht; niet vastgelegd in regels, bv binnen een vriendengroep.

2. Eigen antwoord.

3a. Een burgerinitiatief geeft burgers de mogelijkheid om een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer te zetten. Het bevat een uitgewerkt voorstel voor een verbetering of verandering. Met een burgerinitiatief verzoekt een burger de Tweede Kamer om het voorstel te bespreken en er een standpunt over in te nemen.

b. Aanleg van een nieuw skateveld op de plek van het oude veld in de gemeente Alphen aan de Rijn.

c. Aan de gemeente, niet aan de Tweede Kamer.

d. Een deel van de aanlegkosten moest door jongeren zelf ingezameld worden. Dat duurde lang.

4a. Dictatuur: Burgers hebben alleen plichten en andersdenkenden worden opgepakt. + Politici komen vaak via een staatsgreep aan de macht. + Politie kan ongestraft de wet overtreden. + De rechter beslist altijd in het voordeel van de dictator.

Democratie: Politici worden gekozen. + De rechter is onafhankelijk. + Alle burgers hebben grondrechten. + Politie moet zich ook aan de wet houden.

b. Dictatuur in Egypte. Mubarak werd in 2011 afgezet, maar zijn opvolger, Morsi, maakt nog steeds misbruik van zijn macht.

5. Eerste Nederlandse grondwet = 1798; Griekse democratie = 508 voor Christus; Stemrecht voor vrouwen = 1919; Grondwet van Thorbecke = 1848; Stemrecht voor mannen: 1917

6a. Torentje = Nederlandse macht, Europese vlag = macht van Europese Unie.

b. Als je naar het Torentje in Den Haag kijkt vanaf een bepaalde plek, dan zie je de Europese vlag hoog en die is hoger dan het Torentje. Dat geeft aan hoe de macht verdeeld is: de Europese Unie heeft meer macht dan de Nederlandse regering.

c. Manuel Buitenhuis geeft aan dat de Europese Unie veel macht heeft, maar zegt wel dat de Europese burgers nog steeds degene zijn die de vertegenwoordiging in de Europese Unie kiezen. Stemmen is voor hem belangrijk.

Verdiepingsvragen

7a. Eigen antwoord.

b. Eigen antwoord.

8. Samenvatting:

Het Stanfordexperiment werd in 1971 uitgevoerd door de Amerikaanse psycholoog Zimbardo. Voor het experiment gebruikte hij alleen mannen. Deze 24 mannen werden opgesloten in een zogenaamde gevangenis en kregen een rol, die van gevangene of die van bewaker. Doel van het experiment was om te kijken hoe mensen zich zouden aanpassen wanneer ze een bepaalde rol kregen. Al heel snel gingen de studenten zich gedragen naar hun rol: gevangenen werden onderdanig en bewakers kwamen in de verleiding om hun macht te misbruiken. De bewakers stelden zich steeds vernederender en gewelddadiger op tegenover hun ondergeschikten. Tot mensonterende omstandigheden toe.

Het experiment werd stopgezet toen een studente die interviews afnam in de 'gevangenis', kritiek op de mensonterende omstandigheden uitoefende. Slechts zes dagen van de geplande twee weken waren volbracht. Het experiment toont de dramatische gevolgen van normale, gezonde studenten die in een namaakgevangenis werden gestopt. Het is een klassiek geworden voorbeeld van de kracht van de sociale situatie.

ANTWOORDEN

Aflevering 27

Kijkvragen

1. Alleen de politie mag geweld gebruiken.

2a. Op plaats 25 (van de 192 landen).

b. Mensen voelen zich door bijvoorbeeld een groep jongeren die samen op een plek komt onveilig, terwijl deze jongeren lang niet altijd daadwerkelijk deze persoon iets aan doen. Gevoel en werkelijkheid lopen uiteen.

3a. Overlast van jongeren, diefstal door slechte verlichting.

b. Burgernet wordt ingezet bij dringende zaken waarbij een duidelijk signalement beschikbaar is, bijvoorbeeld bij: diefstal of inbraak, doorrijden na een aanrijding, beroving, vermiste personen. Als je deelnemer bent van Burgernet en je woont in de buurt, dan ontvang je van de politie een spraak- of sms-bericht met het verzoek uit te kijken naar een persoon of voertuig.

c+d. Eigen antwoord.

4a+b.

OVERTREDING > GELDBOETE schending van de regels die niet als ernstig wordt beschouwd	MISDRIJF > VRIJHEIDSSTRAF strafbare gedraging die moreel als onaanvaardbaar wordt beschouwd
<ul style="list-style-type: none"> - door rood fietsen - zonder licht fietsen - wildplassen - geluidsoverlast - dronken over straat - geen identiteitsbewijs bij je hebben - opzettelijk vernielen van andermans spullen - kleine diefstal 	<ul style="list-style-type: none"> - drugssmokkel - verkrachting - moord - seksueel misbruik

5a. HALT-afdoening; HALT staat voor 'het alternatief'.

b. Kennismakingsgesprek met dader en ouders + huiswerkopdracht + excuses aanbieden; mogelijk ook nog betalen van een schadevergoeding en eventueel een werkstraf.

c. Geen justitiële registratie, geen strafblad.

6a. Dikke muren om je huis en later schuttingen+hekken.

b. Nu hebben mensen elektronische beveiliging, zoals camera's en elektrische hekken.

Verdiepingsvragen

7a. Eerst praten, daarna vastpakken of slaan, en in uiterste geval gebruik van peperspray of pistool.

b. Surveillant = vmbo-basisberoeps, vanaf 17 jaar; Agent = vmbo-kaderberoeps, vanaf 18 jaar;

Hoofdagent = vmbo-gemengd en theoretische leerweg, vanaf 18 jaar.

8a. * Biologische theorie: criminaliteit ontstaat door biologische kenmerken. Mensen die asociaal gedrag vertonen hebben een lagere hartslag, durven meer op het spel te zetten, maken zich niet druk over hun daden en zijn niet bang voor straf.

* Aangeleerd gedrag theorie (meneer Sutherland): je wordt crimineel door foute vrienden, foute familie of wanneer je opgroeit in een onveilige buurt.

* Anomietheorie: als je niet bereikt wat je wilt, als je geen werk hebt of je diploma niet haalt, ben je gevoeliger voor crimineel gedrag.

b. Eigen antwoord.

c. Eigen antwoord.

ANTWOORDEN

Aflevering 28

Kijkvragen

1a. In een verzorgingsstaat is de overheid verantwoordelijk voor welzijn en welvaart van haar burgers van wieg tot graf. In een participatiesamenleving is ook de burger zelf verantwoordelijk.

b. Doe-het-zelf-samenleving.

2a. WSW = Wet Sociale Werkvoorziening; WaJong = Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten.

b. Tristan heeft een werkbepanking: hij kan ongeveer 70% van de werkdruk aan, dus hij kan niet volledig werken.

c. Hij heeft geen volledig salaris en de overheid betaalt een gedeelte bij.

3a. Goed: b+c; Fout: a (67 jaar).

4a. minister-president

b. 1948 tot 1958

c. Vadertje

5a. Vergrijzing (meer ouderen die gebruik maken van zorg) + Verbetering medische kennis (meer ziektes en ongemakken worden behandeld).

b. Eigen antwoord.

6a. baan en salaris

b. sociale status (of aanzien)

c. Bijvoorbeeld: In Nederland is de welvaart niet gelijk verdeeld, maar heeft iedereen wel de kans op meer welvaart, want iedereen is voor de wet gelijk.

7a. Obama heeft gezorgd dat ook arme mensen een basisverzekering voor gezondheidszorg krijgen en niet alleen rijke mensen. Arme mensen mogen niet meer geweigerd worden door verzekeraars.

b. In heel veel landen hebben arme mensen nog steeds geen ziektekostenverzekering. Loesje zou willen dat het overal zou zijn.

8. Eigen antwoord, www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/mantelzorg.